

Ν' αναθεωρηθεί, αλλά ολόκληρο το άρθρο 16!

Με στόχο την αναβάθμιση της παιδείας

Του ΒΙΚΤΩΡΑ ΝΕΤΑ

Οι συνεχώς αυξανόμενες δαπάνες για να φέρεις στον κόσμο ένα παιδί, να το μεγαλώσεις, να το φροντίσεις, να το σπουδάσεις και να το αποκαταστήσεις επαγγελματικά, ώστε να γίνει αυτοδύναμο και να αντιμετωπίζει τις ανάγκες της ζωής, είναι μια από τις κύριες αιτίες της υπογεννητικότητας, που είναι σήμερα το μείζον πρόβλημα της Ελλάδας.

Προπολεμικά οι γεννήσεις έφταναν τις 200.000 τον χρόνο· το 1934, μάλιστα, ξεπέρασαν αυτόν τον αριθμό (ήταν 208.929). Στον πόλεμο και στη δύσκολη μεταπολεμική περίοδο, που οδήγησε και στην αθρόα μετανάστευση των νέων ανθρώπων, δηλαδή των παραγωγικών ηλικιών, οι γεννήσεις έπεσαν στις 150.000 ακολουθώντας μια πορεία συνεχούς πτώσης. Τα τελευταία χρόνια έπεσαν στις 100.000, δηλαδή σε αριθμό μικρότερο από εκείνον των θανάτων, με αποτέλεσμα από το 1998 να έχουμε φυσική μείωση του πληθυσμού.

Με το μέγα αυτό πρόβλημα, που προκαλεί ένα πλήθος οδυνηρές παρενέργειες στην ελληνική κοινωνία, δεν ασχολήθηκαν ούτε οι προηγούμενες ούτε η σημερινή κυβέρνηση.

Αντίθετα, με διάφορα μέτρα, όπως και με την αδιαφορία τους, επιβάρυναν περισσότερο το κόστος ανατροφής ενός παιδιού. Με αυτό τον τρόπο το κράτος περιορίζει και συρρικνώνει τις κοινωνικές του υποχρεώσεις, μεταθέτοντας την ευθύνη και το βάρος στους πολίτες. Αυτό τον στόχο υπηρετούν οι αποκρατικοποιήσεις του νεοφιλευθερισμού, που προχωρούν τώρα και στην ανώτατη εκπαίδευση με την πρόταση αναθεώρησης του άρθρου 16 του Συντάγματος. Ανοίγει με την τροποποίηση του άρθρου 16 η πόρτα για να επανέλθει το καθεστώς πληρωμής διδάκτρων από όσους θα θέλουν πανεπιστημιακή εκπαίδευση. Ανοίγει ο δρόμος σε έναν φαύλο κύκλο, με κύριο χαρακτηριστικό την εμπορευματοποίηση και της ανώτατης εκπαίδευσης, δηλαδή μια ακόμη επιβάρυνση για την ελληνική οικογένεια. Η πρόταση στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση θα είναι δυνατή στους έχοντες και κατέχοντες. Θα σπουδάζουν αυτοί που έχουν χρήματα.

Είναι κοινό μυστικό ότι και σήμερα, με το καθεστώς της λεγόμενης δωρεάν δημόσιας εκπαίδευσης, οι έχοντες χρήματα έχουν δυνατότητες να επιλέξουν και καλά πανεπιστήμια του εξωτερικού για τη φοίτησή τους, για μεταπτυχιακές σπουδές, για εξειδίκευση και ανέλιξη. Επομένως, το ζητούμενο δεν είναι να επιτραπεί ή όχι η ίδρυση μη κρατικών -ιδιωτικών στην ουσία- πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, αλλά το άνοιγμα της δημόσιας εκπαίδευσης σε όλους που θέλουν και όποτε θέλουν να σπουδάσουν. Προέχει, λοιπόν, η οικονομική ενίσχυση, η αναβάθμιση, η απελευθέρωση από την κυβερνητική κηδεμονία και καθοδήγηση των πανεπιστημίων, ώστε να είναι απολύτως ανταγωνιστικά με τα καλύτερα ξένα, για να μην τα μαραζώσουν, αν τελικά ιδρυθούν, τα ιδιωτικά πανεπιστήμια.

Δεν μπορεί, ωστόσο, να αρχίσει η αναβάθμιση και η μεταρρύθμιση από τα πανεπιστήμια, δηλαδή από τα κεραμίδια της εκπαίδευσης. Πρέπει να αρχίσει από το Νηπιαγωγείο, να συνεχιστεί στο Δημοτικό, το Γυμνάσιο και το Λύκειο, ώστε να έχουμε σχολεία της προκοπής, που κατά κοινή ομολογία δεν έχουμε. Αν δεν γίνει η αναβάθμιση με μια σαρωτική μεταρρύθμιση και επιτραπεί η ίδρυση μη κρατικών ιδιωτικών πανεπιστημίων, τότε και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση θα συμβεί ό,τι συμβαίνει σήμερα στη στοιχειώδη και τη μέση εκπαίδευση, όπου υπάρχουν τεράστιες διαφορές ανάμεσα στα καλά ιδιωτικά σχολεία και στα δημόσια, που στο σύνολό τους είναι υποβαθμισμένα, με εξαίρεση τα πειραματικά σχολεία. Θα δημιουργηθούν επίσης και υποβαθμισμένα ιδιωτικά πανεπιστήμια, όπως λειτουργούν και ιδιωτικά υποβαθμισμένα σχολεία στη στοιχειώδη και μέση εκπαίδευση.

Αυτό το καθεστώς θα μεταφερθεί και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, αν δεν προβλεφθεί η λήψη μέτρων αξιολόγησης κάθε ιδρύματος, παράλληλα με τη γενναία ενίσχυση της δημόσιας εκπαίδευσης. Υπάρχει ένα κοινό μυστικό, που δείχνει ποια είναι η κατάσταση σήμερα συνολικά στην εκπαίδευση της χώρας. Οι έχοντες και κατέχοντες -η άρχουσα τάξη του τόπου- στέλνουν τα παιδιά τους στα καλά και, βεβαίως, ακριβά ξένα κολλέγια και ιδιωτικά σχολεία, τα οποία δεν μπορεί να συγκριθούν με κανένα δημόσιο σχολείο, ούτε και με τα πειραματικά.

Στα καλά ιδιωτικά, ιδιαίτερα στα ξένα, τα παιδιά διδάσκονται σωστά ξένες γλώσσες, παρακολουθούν συμπληρωματικά μαθήματα (όπως η χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών, μουσική κ.ά.) και προετοιμάζονται για να φοιτήσουν, όσα έχουν καλές επιδόσεις, σε καλά ξένα πανεπιστήμια.

Όταν, επομένως, η άρχουσα τάξη, στην οποία περιλαμβάνονται υπουργοί, βουλευτές κ.ά., εμπιστευτεί τα παιδιά της στα δημόσια σχολεία, τότε και οι απλοί πολίτες θα έχουν πειστεί πως έχει αναβαθμιστεί η εκπαίδευση που παρέχει το κράτος. Διαφορετικά, δεν πρόκειται να πεισθεί κανένας και η ταλαιπωρούμενη Παιδεία θα βρίσκεται συνεχώς στους δρόμους, διαμαρτυρούμενη για την εγκατάλειψή της. Και βεβαίως, μέγα μερίδιο ευθύνης έχει και η ίδια η εκπαιδευτική κοινότητα, που δεν κατόρθωσε να διαμορφώσει μια αξιόπιστη πρόταση, να την προωθήσει και να εξασφαλίσει τη δυναμική υποστήριξη της ελληνικής κοινωνίας στο κορυφαίο αυτό ζήτημα.

Γιατί, όμως, να υπάρχει ιδιωτική εκπαίδευση, όταν η Παιδεία πρέπει να είναι πραγματικά και ουσιαστικά δημόσιο αγαθό, δηλαδή να παρέχεται δωρεάν σε όλους, χωρίς περιορισμούς, χωρίς φραγμούς, αποκλεισμούς και απαγορεύσεις. Πριν από χρόνια ο ιδρυτής των γνωστών ιδιωτικών σχολείων Αντώνης Μωραΐτης, σε μια συνέντευξη που είχε μαζί του, μου είπε απρόφραστα και με απόλυτη ειλικρίνεια: «Εγώ δεν πιστεύω στην ιδιωτική εκπαίδευση. Τα ιδιωτικά σχολεία υπάρχουν, διότι είναι ανεπαρκής η δημόσια εκπαίδευση. Αυτή τα διατηρεί». Είχε το θάρρος να πει την αλήθεια ο παιδαγωγός Αντ. Μωραΐτης, που γνώριζε όσο λίγοι σε βάθος τα προβλήματα της εκπαίδευσης και έβρισκε ως μόνη λύση την αναβάθμιση του δημόσιου σχολείου σε όλες τις βαθμίδες του.

Η συζήτηση για την αναθεώρηση του άρθρου 16 του Συντάγματος περιορίζεται στη διάταξη που αφορά την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων. Αναφέρει η διάταξη στην παράγραφο 8 τα εξής: «Νόμος ορίζει τις προϋποθέσεις και τους όρους χορήγησης άδειας για την ίδρυση και λειτουργία εκπαιδευτηρίων που δεν ανήκουν στο κράτος, τα σχετικά με την εποπτεία που ασκείται πάνω σ' αυτά, καθώς και την υπηρεσιακή κατάσταση του διδακτικού προσωπικού τους. Η σύσταση ανώτατων σχολών από ιδιώτες απαγορεύεται». Γιατί, όμως, η αναθεώρηση να σταματήσει μόνο σ' αυτήν τη διάταξη και να μην προχωρήσει σε ολόκληρο το άρθρο 16, ώστε να ικανοποιηθούν ουσιαστικά αιτήματα της εκπαιδευτικής κοινότητας, αλλά και κοινωνικά αιτήματα. Οι προβλέψεις του άρθρου 16 για την επιστήμη, την τέχνη, την έρευνα και την παιδεία να δεσμεύουν το κράτος και να μη μένουν απλά ένα ευχολόγιο.

Πέραν αυτών χρειάζεται και σαφής προσδιορισμός του ύψους της κρατικής χρηματοδότησης της εκπαίδευσης, ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στο έργο της. Ορίζει το άρθρο 16 στην πρώτη παράγραφο του: «Η τέχνη και η επιστήμη, η έρευνα και η διδασκαλία είναι ελεύθερες· η ανάπτυξη και η προαγωγή τους αποτελεί υποχρέωση του κράτους». Πώς εκπληρώνει το κράτος αυτήν την υποχρέωση του;

Επίσης στην παράγραφο 2 ορίζει, ότι «η Παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του κράτους», στην παράγρ. 4 ότι «όλοι οι Έλληνες έχουν δικαίωμα δωρεάν παιδείας, σε όλες τις βαθμίδες της, στα κρατικά εκπαιδευτήρια».

Τηρούνται όλα αυτά που ορίζει το Σύνταγμα; Αυτό πρέπει να είναι το αντικείμενο της συζήτησης και όχι ο περιορισμός της στην πρόταση για την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων. Η αντιπολίτευση πρέπει να ανοίξει τη συζήτηση και το ΠΑΣΟΚ να διαφοροποιηθεί πλήρως από τις κυβερνητικές θέσεις, που δεν εκφράζουν τη δημοκρατική προοδευτική αντίληψη για την παιδεία, που τη θέλει δημόσιο αγαθό.